

ЗАСТОСУВАННЯ АБО ВИКОРИСТАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЯК ГАРАНТІЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

EMPLOYMENT OR USE OF A FIREARM BY NATIONAL POLICE OFFICERS AS A GUARANTEE OF PERSONAL SECURITY

Сіротченков Д.Ю.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

Сьогодні в умовах ведення на території нашої країни антитерористичної операції, що дестабілізує економічний і політичний розвиток у країні, призвело до підвищення злочинності, а також, враховуючи наявність великої кількості неконтрольовано переміщеної зброї і боеприпасів на мирну територію, та в умовах реформування правоохоронних органів, коли нові законодавчі та підзаконні акти мають певні прогалини, є необхідність у чіткому визначенні правових підстав застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції задля забезпечення своєї безпеки та безпеки громадян.

При виконанні своїх службових завдань нерідко виникають екстремальні ситуації, які вимагають від працівника поліції професіоналізму, у тому числі при поводженні з вогнепальною зброєю, а також у частині її застосування. Таким чином, у складних ситуаціях працівник поліції завжди повинен діяти швидко, точно й ефективно, при цьому у межах законодавства, яке регулює застосування поліцейських заходів примусу, включаючи застосування вогнепальної зброї.

Ключові слова: поліцейські заходи примусу, вогнепальна зброя, застосування вогнепальної зброї, використання вогнепальної зброї, приведення зброї до готовності.

Сегодня в условиях ведения на территории нашей страны антитеррористической операции, которая дестабилизирует экономическое и политическое развитие в стране, привело к повышению преступности, а также, учитывая наличие большого количества неконтролируемо перемещенного оружия и боеприпасов на мирную территорию, и в условиях реформирования правоохранительных органов, когда новые законодательные и подзаконные акты имеют определенные пробелы, необходимость в четком определении правовых оснований применения огнестрельного оружия сотрудниками Национальной полиции для обеспечения своей безопасности и безопасности граждан.

При исполнении своих служебных задач нередко возникают экстремальные ситуации, которые требуют от работника полиции профессионализма, в том числе при обращении с огнестрельным оружием, а также в части ее применения. Таким образом, в сложных ситуациях работник полиции всегда должен действовать быстро, точно и эффективно, при этом в рамках законодательства, регулирующего применение полицейских мер принуждения, включая применение огнестрельного оружия.

Ключевые слова: полицейские меры принуждения, огнестрельное оружие, применение огнестрельного оружия, использования огнестрельного оружия, приведение оружия до готовности.

At present, in the conditions of conducting in our country an antiterrorist operation that destabilizes economic and political development in the country, has led to an increase in crime, and also, given the large number of uncontrolled displaced weapons and ammunition on the peaceful territory, and in the context of reforming law enforcement agencies when new legislative and regulatory acts have certain gaps, there is a need for a clear legal basis for the use of firearms by National Police officers, the rear I ensure their security and safety of citizens.

When performing their official tasks, extreme situations arise that require professional police officers, including when handling firearms, and in part with their use. Thus, in difficult situations, a police officer must always act quickly, accurately and effectively, while within the framework of legislation that regulates the use of police coercive measures, including the use of firearms.

Key words: police coercive measures, firearms, firearms, firearms, weapons.

Загострення криміногенної ситуації в Україні, вчинення більш тяжких злочинів, а також злочинів з застосуванням вогнепальної зброї та злочинів, скоєних групою осіб, змушує працівників поліції, під час певних екстремальних ситуацій більш жорстко діяти і застосовувати такі заходи примусу, як застосування вогнепальної зброї. На жаль, все частіше під час несення служби виникають ситуації, під час яких гинуть працівники поліції. Як свідчить сумна статистика, за роки незалежності в Україні загинуло понад 700 співробітників поліції.

Невідомо скільки поліцейських загинули через те, що не змогли своєчасно застосувати вогнепальну зброю, оскільки вагались, розуміючи наслідки застосування та свою незахищеність на законодавчому рівні.

Актуальність дослідження даної теми полягає у вивченні правильності та ефективності застосування вогнепальної зброї працівником поліції, як гарантії особистої безпеки. Адже згідно зі ст. 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Враховуючи зміни, які відбуваються в Україні, а саме проведення реформ у системі МВС, у тому числі ліквідації органів міліції та появи нової правоохоронної структури – Національної поліції, постає велика необхідність у формуванні законодавчих актів, інструкцій та інших підзаконних актів для новостворених підрозділів.

З прийняттям нового закону України про Національну поліцію від 02.07.2015 року та Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю (Наказ МВС України від 01.02.2016 № 70) постало багато запитань, які саме дії необхідно виконати працівнику поліції у різних ситуаціях, пов'язаних з оголенням вогнепальної зброї, досиланням патрона у патронник, коли після цієї дії необхідність у застосуванні зброї зникла.

Метою даної роботи є намагання визначити дії працівника поліції, під час виконання своїх службових обов'язків у ситуаціях можливого застосування вогнепальної зброї, закріпленого за ним, враховуючи певні характеристики самої вогнепальної зброї.

Відповідно до статистичних даних Генеральної прокуратури України, по кримінальним провадженням кількість злочинів за період з 2013 до 2017 роки збільшилась, а саме такі види злочинів як: крадіжка, грабїж, розбій, хуліганство, шахрайство. До того ж зросла кількість фактів групових порушень громадського порядку і різного роду нападів на працівників правоохоронних органів, тому дуже різко постає питання забезпечення громадського порядку та законності.

Діяльність патрульної поліції спрямована на забезпечення безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави та протидії злочинності. З цією метою органи охорони правопорядку,

а саме Національна поліція отримали законодавчо регламентовані заходи впливу для виконання покладених на них обов'язків. Одним із крайніх заходів впливу є застосування працівником поліції вогнепальної зброї. Тому перш, ніж застосовувати вогнепальну зброю, працівники правоохоронних органів повинні досконало знати законодавчу базу щодо застосування та використання вогнепальної зброї, а також розуміти межі її застосування.

Основними статтями, що стосуються саме застосування вогнепальної зброї, є стаття 42 та стаття 46 Закону України «Про Національну поліцію»

Отже, стаття 42 – поліцейські заходи примусу у частині 1 говорить, що:

1. Поліція під час виконання повноважень, визначених цим Законом, уповноважена застосовувати такі заходи примусу:

- 1) фізичний вплив (сила);
- 2) застосування спеціальних засобів;
- 3) застосування вогнепальної зброї.

Перелік заходів примусу, до яких може/повинен вдаватися поліцейський, визначений у частині 1 ст. 42 і є вичерпним, при цьому застосування одного із заходів примусу унеможливує застосування інших заходів примусу одночасно.

У ч. 1 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу.

Частина 4 цієї статті говорить, що поліцейський уповноважений у виняткових випадках застосовувати вогнепальну зброю:

- 1) для відбиття нападу на поліцейського або членів його сім'ї, у випадку загрози їхньому життю чи здоров'ю;
- 2) для захисту осіб від нападу, що загрожує їхньому життю чи здоров'ю;
- 3) для звільнення заручників або осіб, яких незаконно позбавлено волі;
- 4) для відбиття нападу на об'єкти, що перебувають під охороною, конвої, житлові та нежитлові приміщення, а також звільнення таких об'єктів у разі їх захоплення;
- 5) для затримання особи, яку застали під час вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;
- 6) для затримання особи, яка чинить збройний опір, намагається втекти з-під варти, а також озброєної особи, яка погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю людей та/або поліцейського;
- 7) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей та/або поліцейського.

У частині 6 цієї статті перераховано коли допускається застосування вогнепальної зброї без попередження, а саме:

- 1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю у руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;
- 2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;
- 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;
- 4) якщо особа чинить збройний опір;
- 5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю.

Відповідно до частини 11 зазначеної статті, поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

Частиною 12 зазначено, що під час затримання осіб, щодо яких у поліцейського виникла підозра у вчиненні

тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також під час перевірки документів у таких осіб поліцейський може привести у готовність вогнепальну зброю та попередити особу про можливість її застосування.

Спроба особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю у руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену поліцейським відстань, чи доторкнутися до зброї є підставою для застосування вогнепальної зброї поліцейським.

Також поліцейський має право використати вогнепальну зброю у випадках, зазначених частиною 13 цієї статті, а саме: для подання сигналу тривоги або виклику допоміжних сил, або для знешкодження тварини, яка загрожує життю чи здоров'ю поліцейського та інших осіб [2].

Тому, згідно всього вищезазначеного можна дійти висновку, що застосування вогнепальної зброї є винятковим випадком, і тільки поліцейський повинен, враховуючи ситуацію, яка склалася, вирішувати чи застосовувати йому вогнепальну зброю. Але кожного разу перед тим, як це зробити він повинен насамперед обдумати законність своїх дій, якою б екстремальною ситуація не здавалась, тому вогнепальна зброя може бути застосована за наявності визначених законом підстав і лише у виняткових випадках, і це підтверджується й іншими положеннями статті 46 Закону України «Про Національну поліцію».

Зокрема частина 7 «Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки з метою заподіяння особі такої шкоди, яка є необхідною і достатньою у такій обстановці, для негайного відвернення чи припинення збройного нападу».

Частина 8 «Поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами».

На сьогодні на озброєнні Національної поліції України, поміж іншої вогнепальної зброї, відповідно до Наказу МВС України від 10.11.2014р. № 1199 «Про затвердження норм належності матеріально-технічних ресурсів для органів та підрозділів внутрішніх справ», знаходяться «9 мм пістолет «Форт – 12, 14, 17, 21» та їх модифікації або інший 9 мм пістолет» [3].

Під іншими 9 мм пістолетами ми можемо розуміти будь-які 9 мм пістолети, які існують у світі. Але, як правило, на озброєнні у досить великій кількості знаходяться 9 мм пістолети Макарова.

І у цьому випадку постає дуже багато питань, і, на жаль, ніякої відповіді на них не знайдено.

По-перше, у жодному законодавчому або підзаконному акті, положенні, інструкції нами не було знайдено поняття «приведення зброї у готовність». Що законодавець, прописуючи це визначення у ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію», мав на увазі?

По-друге, враховуючи ту зброю, яка знаходиться на озброєнні у Національної поліції, а саме, як приклад, Форт-12 та пістолет Макарова, ми маємо чітко розуміти, що це різна зброя, яка має дуже суттєві відмінності, такі як постановка зброї на запобіжник після досилання патрона у патронник. Так, для постановки на запобіжник пістолета Макарова, після досилання патрона у патронник, коли курок знаходиться у бойовому взводі, достатньо запобіжник підняти доверху, і курок завдяки частині ударно-спускового механізму «шпатель з пружиною», зніметься з бойового взводу, на відміну від Форт-12, 14, 17, 21, в якому, у разі постановки на запобіжник, курок залишається у бойовому взводі. Відповідно це дуже небезпечно, але алгоритму дій щодо цієї ситуації ніде не прописано.

На сьогодні кожен факт досилання патрона у патронник, і тим більше застосування або використання вогнепальної зброї ретельно перевіряється, при цьому, на нашу думку, існує багато прогалин у законодавстві, і ми вважаємо, що пра-

цівники поліції взагалі не захищені законодавством у частині застосування та використання вогнепальної зброї. У законодавстві відсутні поняття: «оголення зброї», «приведення зброї у готовність»; не прописано, які мають бути дії працівників поліції, при постановці зброї у положення запобігання, після досилання патрона у патронник, у разі, коли необхідність у застосуванні або використанні зброї перестала існувати.

Отже, у кожній конкретній ситуації буде перевірятись, чи була завдана шкода необхідною і достатньою

у такій обстановці, чи мав місце напад, чи припинення відповідного нападу можливо було досягнути іншими засобами, тобто чи мала подія винятковий характер. Тому перш, ніж прийняти рішення, працівник поліції завжди повинен пам'ятати про захист не тільки суспільства від протиправних посягань злочинців, але й про своє життя, розуміючи всю складність ситуації щодо захисту його на законодавчому рівні, після застосування зброї.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Про затвердження норм належності матеріально-технічних ресурсів для органів та підрозділів внутрішніх справ: Наказ МВС України від 10.11.2014р. № 1199. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE26293.html
4. Інструкція із заходів безпеки при поводженні зі зброєю: наказ МВС України 01.02.2016 р. № 70. Офіційний вісник України. 2016. № 1. С. 30. Ст. 775.

УДК 615.1:338.5

ГЕНЕЗИС КАТЕГОРІЇ «МЕТОДОЛОГІЯ» У СФЕРІ ОБІГУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ

GENESIS OF THE CATEGORY «METHODOLOGY» OF KNOWLEDGE IN THE FIELD OF DRUG CIRCULATION

Стрельченко О.Г.,
к.ю.н., доцент,

доцент кафедри адміністративного права і процесу
Національна академія внутрішніх справ

Стаття присвячена фундаментальному дослідженню методів пізнання у сфері обігу лікарських засобів. Саме у цій статті здійснено ґрунтовний аналіз наукових поглядів у цій сфері зазначеної детермінанти «методологія» у сфері обігу лікарських засобів. До методів, що застосовуються на емпіричному й теоретичному рівнях дослідження щодо сфери обігу лікарських засобів, нами віднесено такі: метод діалектичного матеріалізму; абстрагування; аналіз і синтез; історико-матеріалістичний метод; структуралізм як метод пізнання; синергетичний метод; інтуїтивний метод; порівняльно-правовий метод; кількісно-якісні методи, до яких належать: наукометрія, бібліометрія, інформетрія, а також аксіологічний (ціннісний) підхід; системний аналіз (або системний підхід); структурно-функціональний, системно-діяльнісний, системно-генетичний підхід; діяльнісний підходи тощо.

Ключові слова: метод, методологія, сфера, обіг, лікарські засоби, підхід, емпіричний рівень, теоретичний рівень.

Статья посвящена фундаментальному исследованию методов познания в сфере обращения лекарственных средств. Именно в этой статье осуществлен подробный анализ научных взглядов в этой сфере указанной детерминанты «методология» в сфере оборота лекарственных средств. К методам, которые применяются на эмпирическом и теоретическом уровнях исследования относительно сферы обращения лекарственных средств, нами отнесены такие: метод диалектического материализма; абстрагирования; анализ и синтез; историко-материалистический метод; структурализм как метод познания; синергетический метод, интуитивный метод, сравнительно-правовой метод, количественно-качественные методы, к которым относятся: наукометрия, библиометрия, информетрия, а также аксиологический (ценностный) подход; системный анализ (или системный подход); структурно-функциональный, системно-деятельностный, системно-генетический подход; деятельностный подходы и тому подобное.

Ключевые слова: метод, методология, сфера, оборот, лекарственные средства, подход, эмпирический уровень, теоретический уровень.

The article is devoted to the fundamental research of methods of cognition in the field of medical products circulation. It is in this article that a thorough analysis of the scientific perspectives in this area of the identified determinants «methodology» of knowledge in the field of drug circulation. To the methods used at the empirical and theoretical levels of research in the field of drug circulation, we include the following: the method of dialectical materialism; abstraction; analysis and synthesis; historical materialistic method; structuralism as a method of cognition; synergistic method; intuitive method; comparative legal method; Quantitative and qualitative methods, which include: science, biometrics, informometry, as well as axiological (value) approach; system analysis (or system approach); structural-functional, system-activity, system-genetic approach; activity approaches and so on.

Key words: method, methodology, sphere, circulation, medicines, approach, empirical level, theoretical level.

Методологія дослідження сфери обігу лікарських засобів як система базисних принципів досягнення поставленої мети, а також методів, методик, способів та засобів їх реалізації, визначається насамперед його завданнями.

Складність, багатогранність і міждисциплінарний статус наукової проблеми у сфері обігу лікарських засобів приводять до необхідності її вивчення у системі координат, що задається різними рівнями методології

науки. Від чіткого визначення методологічної основи дослідження залежить досягнення мети і завдань наукового дослідження.

Під методологічною основою дослідження слід розуміти основне, вихідне положення, на якому базується наукове дослідження. Методологічні основи даної науки завжди існують поза цією наукою, за її межами і не виводяться із самого дослідження.